

UNIVERZITET U NIŠU
MEDICINSKI FAKULTET

Datum: 10.06.2016. godine

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU
Odboru za doktorske studije

PREDMET: Stručna ocena i mišljenje o izrađenoj doktorskoj disertaciji
mr Aleksandre R. Antović

Odlukom Nastavno-naučnog veća Medicinskog fakulteta Univerziteta u Nišu broj 06-808/11 od 27.05.2016. godine prihvaćen je izveštaj mentora Prof. dr Radovana Karadžića o izrađenoj doktorskoj disertaciji mr Aleksandre R. Antović iz Niša, pod odobrenim naslovom **“Predikcija i prevencija femicida u nasilnim partnerskim odnosima – forenzička studija”** i imenovana je komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije u sastavu:

Prof. dr Goran Ilić, predsednik

Prof. dr Radovan Karadžić, mentor i član

Prof. dr Lidija Kostić Banović, član

Prof. dr Miodrag Zdravković, član

Prof. dr Dragan Ječmenica, član sa Medicinskog fakulteta u Beogradu

U skladu sa ovom odlukom, komisija donosi sledeći

R E F E R A T

Opšti podaci

Kandidat mr Aleksandra R. Antović, lekar specijalista sudske medicine, u radnom odnosu na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Nišu sa nastavno naučnom bazom u Zavodu za sudsku medicinu u Nišu, obavila je istraživanje u napred navedenim instucijama.

Odnos izrađene disertacije prema prijavi i odobrenju teme

Naslov i sadržaj izrađene doktorske disertacije se u potpunosti podudaraju sa odobrenom temom. Odobreni osnovni ciljevi i metodologija rada ostali su nepromenjeni.

Tehnički opis disertacije

Disertacija sadrži sve delove predviđene principima naučno-istraživačkog rada i izrađena je uz poštovanje savremenih smernica dobre naučne prakse i etičkih standarda. Napisana je na 218 strana i sastoji se od: Naslovne strane, Podataka o doktorskoj disertaciji, Sažetka na srpskom i engleskom jeziku, Pregleda literature, Cilja i značaja istraživanja, Materijala i metoda sa hipotezom, Rezultata, Diskusije, Zaključka i Literature, sistematizovanih u šest poglavlja. Teza sadrži 2 slike, 78 tabela, 19 grafikona i 202 citata, uglavnom najnovije literature. U tehničkom pogledu, disertacija je izrađena u skladu sa Uputstvom za oblikovanje, objavljivanje i dostavljanje doktorskih disertacija za digitalni repozitorijum Univerziteta u Nišu (*tekst je pisan u Microsoft Word 2007, font Times New Roman, veličina fonta 12 pt*).

Karakteristike doktorske disertacije

Doktorska disertacija mr Aleksandre R. Antović pod naslovom “Predikcija i prevencija femicida u nasilnim partnerskim odnosima – forenzička studija” je originalan i samostalan naučni rad iz oblasti sudske medicine, sa dobro postavljenim ciljevima, koji su u skladu sa zadatom temom.

Disertacija obuhvata opširan prikaz najnovijih svetskih saznanja iz oblasti partnerskog nasilja nad ženama, prvenstveno homicidalnog nasilja počinjenim od strane njihovih intimnih partnera. U realizaciji istraživanja primenjena je savremena i adekvatna metodologija. Rezultati su temeljno sistematizovani, statistički obrađeni i dobro dokumentovani tabelama i grafikonima. Zaključci do kojih se došlo svakako doprinose kako boljem sagledavanju fenomenologije femicida u nasilnim partnerskim odnosima, tako i proceni faktora rizika pa samim tim i predviđanju potencijalnih žrtava femicida.

Studija je sprovedena na kadaveričnom materijalu 74 obdukovanih žrtava femicida počinjenih od strane njihovih intimnih partnera u periodu od 2000. do 2014. godine, kao eksperimentalne grupe i 303 anketiranih žena, kao kontrolne grupe. Naučno istraživanje na kadaveričnom materijalu doktorantu je odobreno od strane Etičkog komiteta Medicinskog fakulteta Univerziteta u Nišu, broj 01-9068-6 od 19.11.2010. godine.

Metodologija istraživanja je detaljno opisana, zasnovana na savremenim naučnim principima i dosledno je sprovedena. Svi dobijeni podaci su sistematizovani i prikazani prema deskriptivnoj statističkoj metodologiji i logističkoj regresionoj analitičkoj statistici univarijantnog i multivarijantnog modela.

U uvodnom delu i prvom poglavlju disertacije iznose se najnoviji podaci iz literature o fenomenologiji partnerskog nasilja nad ženama.

Ciljevi istraživanja su jasno definisani: 1. determinacija faktora rizika za femicid; 2. empirijska validacija faktora rizika (dodeljivanje određene numeričke vrednosti svakom faktoru rizika shodno stepenu signifikantnosti za femicid) specifičnih za femicid; 3. konstruisanje odgovarajućeg modela mernog instrumenta (matrice rizika) za upotrebu u svakodnevnoj lekarskoj praksi u cilju orijentacione identifikacije potencijalnih žrtava femicida u partnerskom nasilju.

U poglavlju Materijal i metode navedene su institucije u kojima je vršeno istraživanje, struktura ispitivanog uzorka kadaveričnog materijala i obrađenih upitnika anketiranih žena. Jasno su definisani kriterijumi na osnovu kojih je izvršeno uključivanje participanata u studiju. Detaljno je opisan i definisan svaki faktor rizika, kao i svaki stručni pojam korišćen u pisanju disertacije. Takođe, dat je pregled statističkih metoda i principa koji su korišćeni u analizi podataka.

Rezultati istraživanja su detaljno obrazloženi i prikazani tabelama i grafikonima. Metodama deskriptivne statističke analitike obrađeni su podaci kontrolne grupe koju je činilo 303 ispitanica prosečne starosti $39,74 \pm 12,94$ godina (najčešće: nastanjenih u gradu,

srednjoškolskog obrazovanja, zaposlenih, udatih i bez dece). Prosečna starost partnera ispitanica je $42,50 \pm 13,03$ godine (najčešće: nastanjenih u gradu, srednjoškolskog obrazovanja, zaposlenih, po prirodi agresivnih (35,40%), ranije krivično osuđenih (22,80%), konzumenata alkohola (43,00%), patološki ljubomornih (49,40%), sklonih pretnjama ubistvom žrtve (40,50%), pretnjama samoubistvom (16,50%) i pokušaju samoubistva (5,10%)). Druge karakteristike nasilnog partnerskog odnosa predstavljaju: napuštanje nasilnika (27,80%), prethodna istorija nasilja (26,70%), aktuelno fizičko nasilje sa vidljivim povredama (60,80%) mahom hematomima i oguljotinama kože (41,80%), višekratno fizičko zlostavljanje (80,00%), teško vređanje i omalovažavanje (93,70%), nasilan seksualni odnos (u 1/3 slučajeva).

Obradom podataka za grupu 74 žrtava femicida, prosečne starosti $46,19 \pm 17,90$ godina utvrđeno je da su žrtve najčešće: sa sela, osnovnoškolskog obrazovanja (35,10%), zaposlene (33,80%), udane (54,10%), sa decom (64,90%), lišene života od strane supruga (52,70%). Prosečna starost počinioca femicida je $51,89 \pm 16,23$ godina (najčešće sa sela, srednjoškolskog obrazovanja (41,90%), bez zaposlenja, agresivne prirode (45,90%), sa kriminalnim dosijeom (24,30%), koga je žrtva napustila (24,30%), nakon čega je nastupilo proganjanje žrtve (23,00%). Ranije prijave nasilja evidentirane su u 33,80%, ranije pretnje ubistvom u 44,60%, a raniji pokušaji ubistva u 17,60% slučajeva. Najveći broj femicida se odigrao na selu (59,50%), u zajedničkoj kući (52,70%), u periodu od ponoći do 18 časova, u decembru (12,20%) i junu (10,80%), bez svedoka (73,00%), odnosno pred decom (21,60%), zbog napuštanja nasilnika (24,30%). Femicid je najčešće izvršen upucavanjem (35,10%) i prebijanjem (21,60%), a najređe trovanjem (1,40%), smrtonosne povrede su najčešće lokalizovane na glavi (37,80%) i vratu (18,90%), odbarmbene povrede su prisutne u 51,40% slučajeva, a elementi prekomerne upotreba sile u 40,50% slučajeva. Najčešći uzrok smrti je iskrvarenje (40,50%) i razorenje glave (17,60%). U 27,00% slučajeva radilo se o teškim telesnim povredama, a u 73,00% o bezuslovno smrtonosnim povredama.

U univarijantnom i multivarijantnom regresionom modelu izdvojeni su nezavisni prediktori femicida u nasilnim partnerskim odnosima (*istorija nasilja, roditeljstvo, nizak stepen obrazovanja žrtve, nizak stepen obrazovanja nasilnika, prisustvo nebiološke dece jednog ili oba partnera u aktuelnoj zajednici života, napuštanje nasilnika, nezaposlenost nasilnika, život na selu, visok stepen kontrole žrtve od strane nasilnika; nezaposlenost žrtve, ranije pretnje ubistvom i pokušaj ubistva žrtve*), gradirani i numerički validirani prema prediktivnom potencijalu na faktore slabog, umerenog i visokog rizika.

Diskusija rezultata je u skladu sa metodologijom drugih studija iz domena partnerskog nasilja sa nesmrtnim i sa smrtnim ishodom. Doktorant je diskutovao rezultate svog istraživanja upoređujući ih sa rezultatima savremenih studija. Identifikacijom i sistematizacijom faktora rizika koji su specifični za naše podneblje, omogućeno je da se u slučajevima prvog ili ponovljenog incidenta intimnog partnerskog nasilja nad ženama, prepoznaju i izdvoje one koje su pod posebnim rizikom da u budućnosti, pri ponovnom nasilnom aktu, postanu žrtve najtežeg i najeksplicitnijeg vida partnerskog nasilja – femicida. Na taj način,

предикцијом фемицида у насилним партнерским односима, могућа је примена одговарајућих мера превенције у циљу спречавања ове појаве.

Наведени закључци проистичу из резултата рада и отварају нове перспективе у смислу препознавања фактора ризика код жена жртава партнерског насиља

Литературу чини листа од 202 референце, углавном новијег датума, како са домаћег говорног подручја, тако и са енглеског, али и говорног подручја земаља из окружења.

Закључак комисије

Кандидат мр Александра Р. Антовић, аутор докторске дисертације под насловом “Предикција и превенција фемицида у насилним партнерским односима – форензичка студија” исказала је способност за коришћење методологије научно-истраживачког рада и коришћење најсавременије литературе. Својим оригиналним радом дала је допринос судско медицинској струци који се огледа у детерминацији партнерског насиља над женама, идентификацији фактора ризика за фемицид у насилним партнерским односима специфичних за наше поднебље и креирању одговарајућег мерног инструмента - матрице ризика, у циљу оријентационе процене ризика за фемицид у насилним партнерским односима. Употреба овог алата у свакодневној клиничкој пракси, већ при првом сусрету са женом жртвом партнерског насиља, омогућава брзу идентификацију потенцијалне жртве фемицида и превентивно деловање у циљу спречавања нежељених последица.

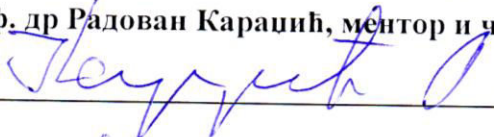
На основу напред изнетих и пажљиво анализираних података, комисија за оцену докторске дисертације прихвата и позитивно оцењује докторску дисертацију, те даје предлог Наставно-научном већу Медицинског факултета Универзитета у Нишу, да прихвати израђену дисертацију и донесе одлуку о њеној одбрани.

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу:

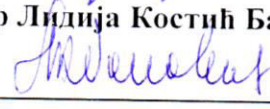
Проф. др Горан Илић, председник, Медицински факултет Ниш

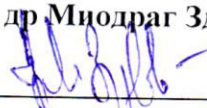
Проф. др Радован Караџић, ментор и члан, Медицински факултет Ниш

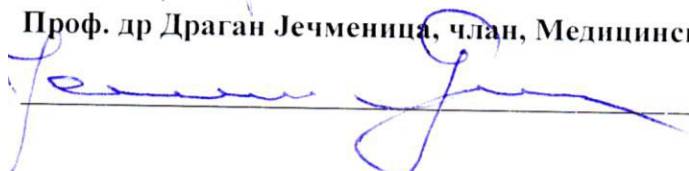
Проф. др Лидија Костић Бановић, члан, Медицински факултет Ниш

Проф. др Миодраг Здравковић, члан, Медицински факултет Ниш

Проф. др Драган Јечменица, члан, Медицински факултет Београд

GLAVNI DOPRINOS DISERTACIJE

Predikcija i prevencija femicida u nasilnim partnerskim odnosima – forenzička studija

Aktuelna studija je sprovedena u cilju determinacije prediktivnog potencijala poznatih faktora rizika za femicid u nasilnim partnerskim odnosima. Empirijska validacija identifikovanih faktora rizika izvršena je dodeljivanjem numeričkih vrednosti svakom od njih radi kreiranja mernog instrumenta, u cilju orijentacione procene rizika za femicid kod žene žrtve partnerskog nasilja. Upotreba ovog mernog instrumenta u svakodnevnoj kliničkoj praksi, već pri prvom susretu sa ženom žrtvom partnerskog nasilja, omogućava brzu identifikaciju potencijalne žrtve femicida i blagovremeno preventivno delovanje.

The current study was carried out in order to determine the predictive potential for the earlier recognized risk factors of intimate partner femicide. Empirical validation of the most informative risk factors was performed by adding numerical value of each of them, in order to make a proper risk assessment tool, for identification of victims at the greatest risk for intimate partner femicide. Using this measuring instruments in everyday clinical practice, at the first meeting with a woman victim of partner violence allows the rapid identification of potential victim of femicide and preventive actions.

Mr Aleksandra P. Antoviћ je u periodu od 2001. do 2016. godine objavila ukupno 30 radova publikovanih u domaћim i inostranim časopisima, od kojih 11 na СЦИ и СЦИе листи.